

annex

Les dones als camps de concentració nazis

Matèria	Història
Autora	Laura Escolà Alonso
Tutor	Jaime Esquius
Curs	2019-2020

Índex

1. Entrevistes	2
1.1. Anna Binczyzka (guia d'Auschwitz-Birkenau).....	2
1.2. Carme Martí / Margarita Català.....	3
1.3. Rosa Toran.....	5
2. Fotografies dels camps de concentració	7
1.1. Ravensbrück	7
1.2. Mauthausen	9
1.3. Auschwitz	13

1. Entrevistes

1.1. Anna Binczyzka (guia d'Auschwitz-Birkenau)

¿Qué problema conllevaba a las mujeres tener la menstruación?

Creo que no hay que distinguir la menstruación como el tema separado porque no hay mucho que decir. En general las mujeres en los campos no menstruaban porque estaban malnutridas.

¿Pasaban mucha hambre? ¿Qué comían?

En Auschwitz una ración de la comida diaria contenía entre 1500-1700 kcal. Por las mañanas un medio litro del café o la infusión de yerbas. Para la comida, una sopa preparada sin carne y a menudo con verduras podridas. Para la cena, un pequeño trozo de salchicha o queso o mantequilla y un trozo del pan. Comían siempre en los barracones y los prisioneros funcionarios repartían la comida. En los barracones de ladrillo en Birkenau, es donde vivían las mujeres a partir del 1942, se encontraba el cuarto pequeño donde almacenaban por ejemplo el pan.

¿Cuándo podían ir al baño los prisioneros?

Respeto a las condiciones higiénico-sanitarias, los baños estaban fuera de los barracones. Los prisioneros tenían el permiso de usarlos solo por las mañanas y por las noches, tiempo limitado y sin jabón.

¿Había muchos casos de violación?

Este tema también me parece muy difícil de encontrar. No había muchos casos de violaciones en Auschwitz porque a los alemanes se les impidió contactos sexuales con los judíos en las Leyes De Nuremberg en 1935 y podrían ser castigados.

Puedes mencionar en su trabajo sobre PUFF KOMMANDO. Fueron las mujeres que trabajaban en la casa publica en Auschwitz. Aprox. 150 mujeres. Fue una casa creada sobre todo para los prisioneros y criminales alemanes (Los Capos) como la motivación para mejorar el trabajo. A las mujeres que trabajaban allí se les ofrecía más comida, no se les cortaba el pelo y llevaban la ropa regular. El PUFF se situaba en el terreno de Auschwitz I. (Seguro vas a encontrar alguna información sobre este comando en español).

Diferencias entre los tipos de mujeres según el estado

Estas estadísticas son muy difíciles de encontrar, no sé si existen algunos registros donde puedes buscar esta información. ¿O a lo mejor ya las tienes? Porque yo no tengo ni idea donde puedes buscar.

El trabajo en las fábricas

No sé si hay algunas estadísticas donde exactamente trabajaban a las mujeres.

1.2. Carme Martí / Margarita Català

- 1. Quan la Montserrat Roig entrevistava a la Neus Català pel seu llibre “Els catalans als camps nazis”, li va demanar a la Neus parlés d’ella mateixa. En canvi, ella li va respondre que només parlava per les dones i les dones mortes a Ravensbrück. Per què creus que va dir això?**

La Neus sempre es va preocupar de donar veu a les altres dones, en parlava i va explicar per primera vegada el seu testimoni d’una manera més completa a la Montserrat Roig. Cap deportat li havia dit que hi havia hagut deportades i va demanar-li a la Neus com podia ser, això. Ella li va contestar que eren les oblidades dels oblidats.

- 2. En relació a la cita de la Neus Català: “els deportats espanyols són els grans oblidats d’aquesta història i nosaltres som les oblidades dels oblidats”, per què creus que les dones es sentien invisibles?**

No és que se sentissin invisibles, és que aquí es va tardar moltíssim a fer memòria històrica i si no es parlava dels homes, de les dones encara menys. Cal recordar que es continuava patint la dictadura de Franco i el context era de repressió, eren molts els temes invisibles.

- 3. Què creus que es sentia quan es vivia al camp? Com ho portaven les deportades?**

(No contestada)

- 4. Què creus que sentien les dones una vegada van donar vida i els SS agafaven els seus fills per matar-los?**

(No contestada)

- 5. Saps alguna vivència concreta que patien les dones als camps de concentració per l’únic fet de ser dona? Per exemple, menstruació, violació, prostitució...**

Del testimoni de la Neus Català, el fet de patir revisió ginecològica i de donar-los una injecció per no tenir la regla i poder treballar més.

- 6. Les dones als camps treballaven per empreses com la Siemens, BMW... Què creus que sentiria la Neus Català al saber que aquelles empreses, per les que van utilitzar mà d’obra de manera deslleial, avui en dia són punteres a Europa?**

(No contestada)

- 7. En funció de les situacions polítiques lligades a les victòries o derrotes del front alemany a la guerra, com creus que ho vivien les dones? Hi havia alts i baixos emocionals constants en el seu dia a dia per aquestes notícies?**

(No contestada)

- 8. Un cop van ser alliberades, les espanyoles no podien tornar degut a la dictadura de Franco. Quant temps van tardar i com ho van passar durant l’exili a França?**

La Neus va marxar al 39 i no va poder tornar fins al 76, tot i que havia fet algun viatge en què portava documents clandestinament. Viure a l’exili tants anys és duríssim. Van viure moments bons i d’altres de dolents, però l’exili polític és sempre una molt mala notícia.

9. Les deportades franceses van decidir celebrar el Nadal amb la finalitat d'animar a les preses més deprimides. Com creus que la Neus es va adaptar en aquestes festes?

La Neus participava en qualsevol activitat que fos conjunta, independentment de l'origen de procedència, de les creences, etc.

10. Què creus que pensaria la Neus Català sobre l'augment d'extrema dreta a Europa com a tendència política?

Crec que estaria més que disgustada, i amb els darrers resultats de Vox al congrés, crec que la paraula seria empenyada, però també crec que continuaria amb el seu esperit de lluita.

11. Com va crear l'Amical de Ravensbrück a Catalunya?

La Neus va ser una de les fundadores de l'Amical Ravensbrück Internacional, també de l'Amical Mauthausen (en la clandestinitat), la fundació de l'Amical Ravensbrück d'aquí Catalunya eren uns altres temps. Si estàs interessada en els detalls de la fundació, t'hauries d'adreçar directament a l'Amical, que t'ho explicarien amb més detall.

12. Com va poder fer el llistat de deportades espanyoles a Ravensbrück?

A partir de les resistents i deportades que coneixia, preguntant molt, una la portava a una altra, en una època en què les relacions eren per correu postal i personals.

13. La Neus Català deia que va ser torturada a Llemotges, la picaven al cap i tot i això, els contestaven i encara les picaven més. Va veure morir a algú allà?

El que sé és que veien com s'emportaven les condemnades, però no et puc dir si va veure morir ningú.

14. Quan les deportades eren alliberades, la Neus deia que no en volia sortir. Estava en molt males condicions de salut? Creus que era perquè no podia tornar a Espanya?

Es va relacionar amb la gent, però la tornada dels camps, la reinserció a la vida, no era fàcil perquè el que havien patit era molt bèstia. La Neus va escriure: "Los que tuvimos la suerte de volver y recordar que todo lo soportamos por un bello ideal, que da todo el sentir del ser humano, que hace sentirse infinitamente superior al verdugo, solo hemos podido soportar con el corazón herido nuestra reinserción en la vida normal". *De la resistencia y la deportación, 50 testimonios de mujeres españolas.*

No tinc present que no volgués sortir. Quan les van alliberar els partisans txecs i polonesos, primer els van dir que s'esperessin. Quan van poder sortir del barracó, estaven contentes, però no alegres. Les condicions de salut eren pèssimes, la Neus es va trobar malament dels 30 als 50 anys. No poder tornar a Espanya, saber que encara hi havia el dictador, van ser un gran disgust.

15. Una vegada va ser alliberada, es va poder relacionar amb la gent? Va tenir problemes de comunicació amb les altres persones?

Explicava que hi havia gent que no creia el que explicaven. Tornar al món va ser difícil, era tan terrible el que havien patit que no era fàcil. La comunicació amb altres persones variava segon les persones. Les estades en centres de recuperació, on trobaven persones que havien patit el mateix, va ajudar-hi.

16. Realment, totes les deportades, una vegada alliberades, tenien ganes d'explicar les seves vivències als camps?

Cadascú ho suportava com podia. Hi havia deportades que en volien parlar i d'altres que o no volien o no podien. La Neus s'hi va trobar quan va escriure el llibre *De la resistència y la deportación. 50 testimonios de mujeres españolas*.

17. Com a republicana espanyola en defensa dels valors, sempre es va veure ferm en aquest ideal? Alguna vegada hauria volgut tornar enrere?

Ferma en els seus ideals tota la vida, fins als 103 anys.

18. Personalment, la Neus Català et va explicar alguna vivència que no poguessis novel·lar però que creus que em pot servir en la recerca del meu treball?

Hi ha vivències que em va costar molt d'escriure, no recordo res important que no estigui narrat, però a partir del retorn de l'exili està explicat molt per sobre, en un epíleg. Crec que queda feina per fer, potser a un nivell més històric, de recuperar la lluita per la memòria, per la democràcia, per la igualtat en conferències, xerrades, amicals, etc.

1.3. Rosa Toran

1. En relació a la cita de la Neus Català: “els deportats espanyols són els grans oblidats d'aquesta història i nosaltres som les oblidades dels oblidats”. Perquè creus que les dones es sentien invisibles?

Crec que s'ha de matisar aquesta informació pel que fa a les dones. Les deportades no polítiques (gitanes, Testimonis de Jehovà i especialment les «asocials») sí que ho han estat. En el cas de la deportació republicana, les raons de l'oblit, com bé saps, són polítiques. Dins l'Amical, ja en plena clandestinitat sempre va haver dones deportades, i amb càrrecs a la Junta, com la mateixa Neus Català i especialment Constança Martínez i Mercedes Núñez.

2. Què creus que es sentia quan es vivia al camp? Com ho portaven les deportades?

És una pregunta molt àmplia. Si has llegit la bibliografia t'ho podràs contestar. Tanmateix, cada experiència és única i no es pot generalitzar. Per exemple, no és el mateix estar al camp central que a un comando, ni treballar a cobert o a la intempèrie.

3. Què creus que sentien les dones una vegada van donar vida i els SS agafaven els seus fills per matar-los?

Pocs nadons es van salvar, però també hagué casos de solidaritat entre les dones, amagant-los...

4. Saps alguna vivència concreta que patien les dones als camps de concentració per l'únic fet de ser dona? Per exemple, menstruació, violació, prostitució...

Tot això és cert. Si has llegit algunes memòries hauries vist que les seqüeles, en molts casos, no va desaparèixer mai.

5. Les dones als camps treballaven per empreses com la Siemens, BMW... Què creus que sentrien avui en dia al saber que aquelles empreses, per les que van utilitzar mà d'obra de manera deslleial, avui en dia són punteres a Europa?

Ja ho sabien quan estaven vives. En alguns casos, plantejaven la necessitat de fer-los boicot. Algunes també sentien aversió per la llengua alemanya. Aquestes empreses, fa uns anys van

indemnitzar (molt escassament) als pocs supervivents que quedaven pels treballs forçats a que els van sotmetre.

6. En funció de les situacions polítiques lligades a les victòries o derrotes del front alemany a la guerra, com creus que ho vivien les dones? Hi havia alts i baixos emocionals constants en el seu dia a dia per aquestes notícies?

No sempre tenien notícies. Les que treballaven a les fàbriques on havia treballadors civils ho tenien més fàcil. En el cas de les deportades republicanes, van arribar a Ravensbrück l'any 1944, quan la derrota nazi era inexorable i ho sabien abans d'entrar al camp.

7. Un cop van ser alliberades, les espanyoles no podien tornar degut a la dictadura de Franco. Quant temps van tardar i com ho van passar durant l'exili a França?

Hi ha diversitat de situacions, tant en l'any de tornada com en la seva activitat a França. Que jo sàpiga, la primera en tornar va ser Constança Martínez l'any 1972 i de seguida va involucrar-se en la tasca de l'Amical.

8. Què creus que pensaria avui en dia una dona deportada, sobre l'augment d'extrema dreta a Europa com a tendència política?

Amb total animadversió i amb crítica a l'actitud de molts governs

9. Realment, totes les deportades, una vegada alliberades, tenien ganes d'explicar les seves vivències als camps?

No. Malgrat l'experiència fos inesborrable, existeix el seu dret a no explicar.

2. Fotografies dels camps de concentració

Totes les fotografies que adjunto són pròpies, realitzades entre el maig i l'agost de 2019.

1.1. Ravensbrück

Imatge 1. Entrada al Memorial del camp de concentració de Ravensbrück.

Imatge 2. Llac Schwedt de Ravensbrück.

En aquest llac, les deportades hi van haver de fer molts treballs forçats.

Imatge 3. Reconstrucció de llitera del camp de concentració de Ravensbrück.

Imatge 4. El camp de Ravensbrück ha esdevingut Memorial de Ravensbrück amb la finalitat de donar a conèixer tots els fets que van passar en aquest camp de concentració. És per aquest motiu que el Memorial ens permet disposar de tanta informació.

1.2. Mauthausen

Imatge 5. Dos deportats jueus al camp de Mauthausen.

Imatge 6. Vistes del camp de Mauthausen des de l'exterior.

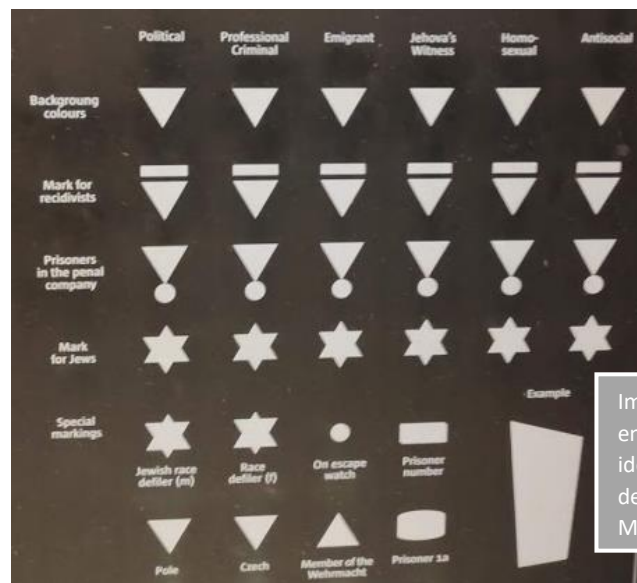
Imatge 7. Entrada del camp de Mauthausen des de l'interior.

Imatge 8. Entrada secundària del camp de Mauthausen.

Imatge 9. Identificació dels deportats de Mauthausen pel seu crim.

Imatge 10. Traducció en anglès de la identificació dels deportats de Mauthausen.

Imatge 11. "La Sala dels noms".

Correspon a tots els deportats que van passar per Mauthausen

1.3. Auschwitz

Imatge 12. Entrada al camp d'Auschwitz I.

Els alemanys hi van posar la inscripció: "El treball fa la llibertat"

Imatge 13. Fotografia des de la finestra de l'interior d'un barracó.

Auschwitz I.

Imatge 14. Passadís exterior entre barracons.

Auschwitz I.

Imatge 15. Forns crematoris.

Auschwitz I.

Imatge 16. Model de vagó com el que es transportaven els deportats/es al camp.

Es troba a la plataforma de descàrrega a l'entrada a Auschwitz II Birkenau, i situat al punt on els nazis feien la primera selecció humana, triant qui viuria i qui moriria directament a les cambres de gas, situades al final del camp.

Imatge 17. En aquesta fotografia es pot veure una petita part de l'extensió del que va representar el camp d'Auschwitz II

Imatge 18. Exemple d'un dels barracons de dones d'Auschwitz Birkenau.

En cada llit (de cada llitera) hi havia unes 6 dones. Les dones més sanes eren les de la part superior. A la part inferior hi havia les de pitjors condicions. Els excrements, per exemple, podien caure d'un pis a l'altre de la llitera.

Imatge 19. Fotografia feta al pati d'Auschwitz I.

Aquí eren penjats a la forca els presos davant de tots els seus companys per tal de donar exemple.

Es feia en unes condicions metereològiques extremes que molts d'ells no aguantaven.

Imatge 20. Serveis per a dones del camp d'Auschwitz I.

Tot i que quasi mai funcionaven i en moltes ocasions no hi havia aigua.

Imatge 21. Entrada a les cambres de gas del camp Auschwitz II Birkenau.

La majoria de vegades hi arribaven directament dels vagons, després del procés de selecció que feien els metges nazis.

Imatge 22. Interior de la cambra de gas d'Auschwitz II Birkenau.

Es poden veure les parets rascades amb les unges.

El gas Zyklon B, segons testimoni del mateix Rudolf Höss, per a poder assassinar a unes 1.500 persones, necessitaven entre 5 i 7Kg de pesticida.

Imatge 23. Quan els camps eren alliberats, els nazis van córrer a autobombardejar els forns crematoris.

Dels 4 d'Auschwitz II Birkenau, no en van quedar res. Actualment es mantenen les ruïnes en el mateix estat.